

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประเมินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อข่าวสารความรู้ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงราย” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีการกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการดำเนินการวิจัยในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายโดยมุ่งเน้นการเปิดรับฟังรายการวิทยุจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงราย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายในพื้นที่ 16 อำเภอ 2 กิ่ง คือ อำเภอเมืองเชียงราย, อำเภอเวียงชัย, อำเภอเชียงของ, อำเภอเทิง, อำเภอพาน, อำเภอป่าแดด, อำเภอแม่จัน, อำเภอเชียงแสน, อำเภอแม่สาย, อำเภอแม่สรวย, อำเภอเวียงป่าเป้า, อำเภอพญาเม็งราย, อำเภอเวียงแก่น, อำเภอขุนตาล, อำเภอแม่ฟ้าหลวง, อำเภอแม่ลาว, กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และกิ่งอำเภอดอยหลวงตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 มีนาคม 2548 จำนวนประชากรรวม 1,212,096 คน ดังรายละเอียดของตารางที่แสดงดังต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย

พื้นที่	ชาย (คน)	หญิง (คน)	จำนวนรวม (คน)
อำเภอเมืองเชียงราย	67,445	69,380	136,825
อำเภอเวียงชัย	18,864	19,069	37,933
อำเภอเชียงของ	26,393	26,003	52,396
อำเภอเทิง	38,847	38,791	77,638
อำเภอพาน	50,136	61,277	121,413
อำเภอป่าแดด	6,031	5,004	12,025
อำเภอแม่จัน	37,579	38,536	76,115
อำเภอเชียงแสน	23,334	23,653	46,987
อำเภอแม่สาย	28,237	30,040	58,277
อำเภอแม่สรวย	35,968	34,710	70,678
อำเภอเวียงป่าเป้า	29,987	29,437	59,424
อำเภอพญาเม็งราย	18,904	18,620	37,524
อำเภอเวียงแก่น	16,239	15,665	31,904
อำเภอขุนตาล	13,495	13,367	26,862
อำเภอแม่ฟ้าหลวง	36,710	36,506	73,216
อำเภอแม่ลาว	12,245	12,435	24,680
อำเภอเวียงเชียงรุ้ง	11,203	11,063	22,266
อำเภอดอยหลวง	9,951	9,474	19,425
รวมจังหวัดเชียงราย	600,783	611,313	1,212,096

ที่มา: เทศบาลอำเภอเชียงแสน (2548)

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้จำนวนประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายทั้งสิ้น 1,212,096 คน มาดำเนินการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านเงินทุน ระยะเวลาในการดำเนินงานและจำนวนบุคลากรจึงไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งหมดได้ ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ด้วยการเปิดตารางคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาสัดส่วนของประชากร จำนวน 228 คน (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2540: 124) โดยมีการกำหนดระดับความเชื่อมั่น 99 % และมีค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าสัดส่วนเกิดขึ้นได้ในระดับไม่เกิน $\pm 10\%$

การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยมีวิธีการสุ่มตัวอย่าง ด้วยการนำขนาดของกลุ่มตัวอย่างมาสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ความน่าจะเป็น ดังขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยผู้วิจัยแบ่งประชากรออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประชากรที่อาศัยอยู่ในรัศมีอำเภอเมือง และ ประชากรที่มีรัศมีห่างจากอำเภอเมืองต่ำกว่า 20 กิโลเมตร คือ อำเภอเวียงชัย และ อำเภอแม่ลาว
2. ประชากรที่มีรัศมีห่างจากอำเภอเมืองมากกว่า 20 กิโลเมตร แต่ต่ำกว่า 60 กิโลเมตร คือ อำเภอแม่จัน, อำเภอพาน, กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง, อำเภอพญาเม็งราย, อำเภอป่าแดด และ อำเภอแม่สรวย
3. ประชากรที่มีรัศมีห่างจากอำเภอเมืองมากกว่า 60 กิโลเมตร คือ อำเภอเชียงของ, อำเภอเทิง, อำเภอเชียงแสน, อำเภอแม่สาย, อำเภอเวียงป่าเป้า, อำเภอเวียงแก่น, อำเภอขุนตาล, อำเภอแม่ฟ้าหลวง และ กิ่งอำเภอดอยหลวง

สาเหตุที่แบ่งประชากรออกเป็น 3 ลักษณะ โดยแบ่งตามระยะทางความห่างจากอำเภอเมืองนั้นเนื่องจาก สถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงรายมีสถานที่ตั้งอยู่ ณ อำเภอเมืองซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของการส่งสัญญาณคลื่นวิทยุไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงราย

หลังจากนั้นทำการจับฉลาก ประชากรทั้ง 3 ประเภท ออกมาประเภทละ 1 พื้นที่ โดยประชากรทุก ๆ พื้นที่ที่มีสิทธิถูกเลือกเท่า ๆ กัน ได้ประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง, อำเภอแม่จัน และอำเภอเชียงแสน

ขั้นที่ 2 เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบไม่มีสัดส่วน (disproportionate stratified random sampling) โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 อำเภอ มีสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กันได้กลุ่มตัวอย่างอำเภอละ 76 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทั่วถึง และหลากหลาย ผู้วิจัยจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 อำเภอ ตามเพศ คือ เพศชาย และเพศหญิงในอัตราเฉลี่ยเท่า ๆ กัน

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอ

พื้นที่	ชาย (คน)	หญิง (คน)	จำนวนรวม (คน)
อำเภอเมือง	38	38	76
อำเภอแม่จัน	38	38	76
อำเภอเชียงแสน	38	38	76
รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	114	114	228

เพื่อการป้องกันความผิดพลาดของการกรอกแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บแบบสอบถาม ด้วยการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ตรงและถูกต้องกับแบบสอบถามมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย ในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) คำถามปลายเปิด (open-ended questionnaire) และคำถามปลายปิด (close-ended questionnaire) ซึ่งกำหนดคำตอบไว้หลายคำตอบ เพื่อให้ผู้ตอบเลือกคำตอบข้อที่ต้องการมากที่สุด โดยคำถามได้แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ด้านเพศ อายุ ชุมชนที่อาศัย สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย และจำนวนการถือครองเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงราย

2.1 การรับฟัง / ไม่รับฟังรายการวิทยุ

2.2 รูปแบบรายการที่ชอบฟัง

2.3 เนื้อหารายการที่ชอบฟัง

2.4 ความชัดเจนของคลื่น

2.5 การรบกวนจากวิทยุชุมชน

2.6 เหตุผลที่ติดตามรับฟังรายการ

2.7 ความถี่ในการรับฟังรายการ

2.8 ระยะเวลาในการรับฟังรายการ

2.9 ช่วงเวลาที่รับฟังรายการ

2.10 รายการที่เคยรับฟัง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจจากการเปิดรับฟังรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงราย

การกำหนดค่าคะแนนของระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ (rating scale)

5 มีค่าเท่ากับ มีความพึงพอใจมาก

4 มีค่าเท่ากับ มีความพึงพอใจ

3 มีค่าเท่ากับ เฉย ๆ

2 มีค่าเท่ากับ ไม่พึงพอใจ

1 มีค่าเท่ากับ ไม่พึงพอใจมาก

ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการรับฟังรายการวิทยุมีการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผู้จัดรายการ ด้านการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย, สดในการพูด, การสร้างความเชื่อถือศรัทธา (ด้วยเหตุผลและตัวอย่าง) , การใช้ปฏิภาณไหวพริบ, ความเป็นกันเองกับผู้ฟัง และการมีอารมณ์ขันและสอหดแทรกมุก

3.2 ประเด็นที่น่าสนใจ ด้านความน่าสนใจของประเด็น, ความสดและทันต่อเหตุการณ์, การเจาะลึกข้อมูล, เป็นเรื่องใกล้ตัวที่มีประโยชน์ และมีความสำคัญ มีผลต่อชุมชน

3.3 รูปแบบรายการ ด้านรูปแบบรายการน่าสนใจ, การลำดับเนื้อหาการเดินทาง, การนำเสนอที่น่าสนใจ, การโทรศัพท์เข้าไปในรายการหรือการมีส่วนร่วมกับรายการ และความน่าเชื่อถือของบุคคลที่ร่วมรายการ

3.4 ความเหมาะสมของรายการ ด้านเวลาที่ออกอากาศ, ด้านช่วงเวลาและด้านความยาวของรายการ

3.5 การประชาสัมพันธ์ ด้านการรับรู้ประเด็นหรือเรื่องราวที่จะนำเสนอล่วงหน้า
ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปิดรับฟังรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงราย

การกำหนดค่าคะแนนของระดับผลกระทบ เป็น 5 ระดับ (rating scale)

5 มีค่าเท่ากับ มีผลกระทบมากที่สุด

4 มีค่าเท่ากับ มีผลกระทบมาก

3 มีค่าเท่ากับ มีผลกระทบปานกลาง

2 มีค่าเท่ากับ มีผลกระทบน้อย

1 มีค่าเท่ากับ มีผลกระทบน้อยที่สุด

ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของประชาชนที่มีต่อการรับฟังรายการวิทยุมีการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การเกิดความรู้และมโนมมองใหม่ ๆ

4.2 การเกิดการจูงใจและการเห็นพ้องต่อข้อมูลถึงขั้นเปลี่ยนเจตคติของตน

4.3 การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม

4.4 การเปลี่ยนพฤติกรรมตามคำแนะนำของรายการ

4.5 การส่งเสริมให้คนอื่นปฏิบัติตาม

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรายการของประชาชนที่มีต่อรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงราย

5.1 ภาษาที่ใช้ในการดำเนินรายการ

5.2 ผู้จัดรายการ

5.3 เนื้อหา

5.4 รูปแบบรายการ

การทดสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการนำแบบสอบถามที่กำหนดขึ้นไปตรวจสอบความถูกต้อง เทียบตรง และเหมาะสม โดยใช้ข้อมูลจากการตรวจเอกสารเป็นเกณฑ์ ไปขอคำปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาตรวจสอบ จากนั้นแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะไว้ เมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองสอบถามกับประชาชนทั่วไป ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 97.0 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นระดับสูง ซึ่งกล่าวได้ว่าแบบสอบถามนี้มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้ที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการจะวัด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ด้วยการเก็บข้อมูลโดยการเข้าไปสัมภาษณ์พูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างแล้วตัวผู้วิจัยจะกรอกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และมีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์หาคำตอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS/ PC⁺) เพื่อทำการวิเคราะห์แปลความสรุป และรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยมีการใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความเหมาะสม และสามารถอ้างอิงถึงที่มาได้ ดังนี้

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรม的开รับฟังรายการ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจจากการเปิดรับฟังรายการ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test (One way ANOVA) ด้วยการกำหนดค่าสถิติระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อทดสอบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจกับความถี่ในการรับฟังรายการ

สถิติค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อกำหนดค่าเฉลี่ยและทำการแปลความหมายของระดับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจ

2.51 - 3.50 หมายถึง เฉยๆ

1.51 - 2.50 หมายถึง ไม่พึงพอใจ

1.00 - 1.50 หมายถึง ไม่พึงพอใจมาก

4. ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปิดรับฟังรายการจากสถานีวิทยุ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

สถิติค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อกำหนดค่าเฉลี่ยและทำการแปลความหมายของระดับผลกระทบ

4.51 - 5.00 หมายถึง มีผลกระทบมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีผลกระทบมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีผลกระทบปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีผลกระทบน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีผลกระทบน้อยที่สุด

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage)